

Handläggare
Virginia Kustvall Stenring
Telefon 08-508 27 254**Till**
Stadsbyggnadsnämnden

Samråd om viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt. Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.
2. Stadsbyggnadsnämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Amanda Horwitz
StadsbyggnadsdirektörMartin Schröder
Tf AvdelningschefCarolina Fintling Rue
Enhetschef

SAMMANFATTNING

Stadsbyggnadskontoret anser att vattenmyndigheten i remissen om *Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt* på en övergripande nivå ger en rättvisande bild av tillståndet i distriktet, samt har fångat upp de viktigaste frågorna för förvaltningen av distriktets vatten. Vad gäller utmaningarna kring kunskapsbrist och miljöövervakning så anser kontoret att vattenmyndighetens förslag till insatser är relevanta. Vid tidigare samråd har kontoret efterlyst att urbana perspektiv bör beaktas på ett mer utvecklat sätt. Kontoret vidhåller att även urbana miljöer bör omfattas av möjligheten att förklara en vattenförekomst med fysisk påverkan för kraftigt modifierade vatten, KMV. Kontoret erfar att ändrade bestämmelser om tillämpningen av miljökvalitetsnormer för vatten har ökat behovet av insatser i samband med planering och exploatering gällande kommunernas hantering och rening av dagvatten. Samtidigt förväntas kommunerna växla upp genomförandet av åtgärder för att nå god status i enskilda vattenförekomster. Som stöd för lokala avvägningar vore det värdefullt om den samhällsekonomiska analysen på distriktsnivå kunde utvecklas med avseende på kostnader och nyttor för relevanta typer av åtgärder. Stadsbyggnadskontoret föreslår att nämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.

*Bilaga: Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt -
Arbetsprogram med tidplan och översikt över väsentliga frågor inför
arbetet med förvaltningsplan 2027–2033*

StadsbyggnadskontoretFleminggatan 4
Box 8314
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 27 300
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se
start.stockholm

UTLÅTANDE

Ärendet

Stadsbyggnadsnämnden har fått remissen *Viktiga vattenfrågor i Norra Östersjöns vattendistrikt - Arbetsprogram med tidplan och översikt över väsentliga frågor inför arbetet med förvaltningsplan 2027–2033* från kommunstyrelsen för yttrande senast den 5 mars 2025.

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, idrottsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB.

Sammanfattning av remissen

Arbetet med vattenförvaltning bedrivs i 6-åriga förvaltningscykler. Remissen har skickats ut av Länsstyrelsen i Västmanlands län, som också är Vattenmyndighet för Norra Östersjöns vattendistrikt. Remissen är en del av samråd i enlighet med vattenförvaltningsförordningen inför arbetet med nästa förvaltningsplan och åtgärdsprogram. Samrådet pågår 1 november 2024 till 30 april 2025.

I remissmaterialet redovisas frågor som identifierats som viktiga för en god vattenförvaltning, och vad som krävs för att nå miljökvalitetsnormerna för vatten i distriktets vatten.

Vattenmyndigheten önskar särskilt få svar på:

- Ger beskrivningen en rättvisande bild av tillståndet i distriktet?
- Har vattenmyndigheten på en övergripande nivå fångat upp de viktigaste frågorna för förvaltningen av våra vatten?
- Är beskrivningen rättvisande för varje delavsnitt? Saknar ni någon fråga? Har ni förslag på lösningar för de utmaningar som beskrivs?
- Saknar du någon viktig information i arbetsprogram med tidplan för att veta hur du berörs av arbetet med vattenförvaltning, samt hur och när du kan delta?
- Har ni några särskilda medskick till vattenmyndigheterna inför arbetet med att ta fram kommande förvaltningsplan och åtgärdsprogram?

Tillståndet i distriktet

Vattenmyndigheten beskriver prioriterade miljöproblem och utmaningar för distriktet som helhet. För många vattenförekomster är fysisk påverkan samt möjligheterna till spridning och passage i vattensystemet den främsta anledningen till att miljökvalitetsnormerna inte uppnås.

Övergödning är ett av de mest omfattande miljöproblemen. Minst en tredjedel av sjöarna och vattendragen samt 75 procent av kustvattnen i distriktet riskerar enligt vattenmyndigheten att inte nå miljökvalitetsnormerna för näringsämnen. Det största behovet av åtgärder finns inom jordbruket där fosforläckaget behöver minska.

Miljögifter från tidigare och pågående verksamheter samt diffusa utsläpp och luftburna föroreningar är ett stort problem. Gränsvärdena för kvicksilver och PBDE överskrids generellt i hela Sverige. Med undantag för dessa ämnen så uppges nästan 40 procent av ytvattenförekomsterna i distriktet ha en misstänkt påverkan av miljögifter, bland annat högfluorerade ämnen (PFAS), tributyltenn (TBT), polyaromatiska kolväten (PAH) och metaller.

PFAS beskrivs som ett allt mer uppmärksammat problem. Det är skadligt vid mycket låga halter och har genom många användningsområden fått stor spridning i miljön. Enligt vattenmyndigheten påträffas PFAS både i grund- och ytvatten samt i flera fall i distriktets dricksvattentäkter. I Mälaren uppges PFAS förekomma i halter som ligger nära, eller över, gränsvärdet för dricksvatten. Enligt myndigheten finns ett särskilt behov av att satsa på åtgärder för att minska förorening av PFAS, som att sanera eller vidta spridningsreducerande åtgärder vid förorenade områden.

Vattenmyndigheten tar också upp problem med torka och vattenbrist, vilket riskerar att bli vanligare i framtiden på grund av klimatförändringarna. Tillgången på grundvatten uppges generellt vara god, men vattenbrist kan uppstå lokalt. Centraliseringen av dricksvattenproduktionen och tillgången till Mälaren som vattentäkt bedöms ge fördelar, men ökar samtidigt sårbarheten. För att skapa robusthet framhålls vikten av att kommuner har egna reservvattentäkter. En ökande befolkning och hög exploateringstakt i distriktet bedöms innebära större konkurrens om tillgängliga vattenresurser, varför det enligt vattenmyndigheten är särskilt viktigt att dricksvattenfrågan lyfts fram i den kommunala planeringen.

Viktiga frågor för arbetet med vatten

Ett flertal utmaningar kopplade till arbetet med vattenförvaltningen beskrivs. Bland annat framhålls behovet av förbättrade underlag, metoder och bedömningsgrunder för att precisa och effektiva åtgärder ska kunna sättas in. Vattenmyndigheten anser också att miljöövervakningen kan utvecklas med bättre data och göras mer tillgänglig. Bristen på utsläppsdata är ett särskilt problem i arbetet med miljögifter. Exempelvis är PFAS en ämnesgrupp som länge gått under radarn på grund av bristande övervakning och data.

Arbetet med miljökvalitetsnormer och kraftigt modifierade vatten är andra utvecklingsområden som vattenmyndigheten lyfter fram.

Bland annat nämns behovet av fortsatt diskussion nationellt om hanteringen av tidsfrister efter 2027 samt tillämpningen av mindre stränga krav. Myndigheten anser att det behöver tas ett helhetsgrepp om processer och kriterier för att förklara en vattenförekomst med fysisk påverkan för kraftig modifierade vatten, KMV. Det kan ske i vissa fall då vatten är fysiskt påverkade på grund av en samhällsviktig verksamhet. Istället för kravet god ekologisk status gäller för ett KMV ett lägre krav som benämns god ekologisk potential, vilket innebär att kvalitetskraven anpassas för att verksamheten ska kunna fortsätta bedrivas. I arbetet med KMV har hittills vatten som påverkas av vattenkraft prioriterats. Under kommande förvaltningscykel kommer vatten som är påverkade av markavvattnings inom jordbruket att prioriteras. Det har under tidigare samråd framförts många synpunkter om att KMV borde tillämpas för fler typer av verksamheter, exempelvis urbana miljöer och kulturmiljöer. Myndighetens bedömning är att detta inte kommer att kunna utredas under kommande förvaltningscykel.

Andra frågor som uppmärksammas är hur samverkan kring vattenarbetet kan utvecklas, liksom planering och samordning av åtgärder. Även om flertalet kommuner numera uppges ha en förvaltningsövergripande planering av vattenfrågor så behöver åtgärdstakten öka. Brist på finansiering och resurser uppges vara motivering till varför tillräckligt med åtgärder inte genomförs.

Vattenmyndigheten anser även att det är problematiskt med minskade anslag till flera av de centrala myndigheterna. På sikt anses detta kunna innebära ett än lägre åtgärdsgenomförande med mindre möjligheter att följa miljökvalitetsnormerna för vatten.

Vattenmyndigheten redogör vidare för hur de ändringar som skedde i miljöbalken och vattenförvaltningsförordningen 2019, har lett till att tillämpningen av miljökvalitetsnormerna "ställs på sin spets" vid tillsyn och prövning. De skarpare bestämmelserna innebär att verksamheter inte får tillåtas om de leder till försämrad status eller äventyrar miljökvalitetsnormerna. Myndigheten bedömer att detta tillsammans med förbättrade underlag och verktyg samt att fler och mer ändamålsenliga miljökvalitetsnormer fastställts, ger förutsättningar för skarpare åtgärder framöver. Myndigheten lyfter också behovet av att utveckla och förbättra den samhällsekonomiska konsekvensanalysen i takt med att nya underlag tas fram.

Arbetsprogram med tidplan

I detta avsnitt redovisar vattenmyndigheten arbetsprogram med tidplan för förvaltningscykeln 2022–2027.

Kontorets synpunkter

Stadsbyggnadskontorets synpunkter gäller främst avsnitten om tillståndet i distriktet och viktiga vattenfrågor. På en övergripande nivå anser kontoret att vattenmyndigheten ger en rättvisande bild av tillståndet i distriktet. För Stockholms del utgörs de största problemen av övergödning, miljögifter och fysiska förändringar i vattenmiljöerna.

Kontoret anser att vattenmyndigheten har fångat upp de viktigaste frågorna för förvaltningen av distriktets vatten. Vad gäller utmaningarna kring kunskapsbrist och miljöövervakning så anser kontoret att förslagen till insatser är relevanta. Data och underlag behöver vara korrekta och kvalitetssäkrade så att rätt bedömningar ligger till grund för åtgärder och utvärdering av deras effekter.

Vad gäller behovet av ökad samverkan så anser kontoret att stadens sedan länge etablerade förbättringsarbete med att ta fram och genomföra lokala åtgärdsprogram, i enlighet med Handlingsplan för god vattenstatus (2015), är ett bra arbetssätt som också är i linje med kontorets modell för översiktlig och strategisk planering.

Kontoret har vid tidigare samråd om vattenförvaltningen efterlyst att urbana perspektiv bör beaktas på ett mer utvecklat sätt. I detta avseende vidhåller kontoret att även urbana miljöer bör omfattas av möjligheten att förklara en vattenförekomst med fysisk påverkan för kraftigt modifierade vatten, KMV, och därmed få lägre krav.

Det är välkommet att vattenmyndigheten avser att fortsätta utvecklingen med att beskriva kostnader och nyttor som förväntas bli resultatet av ett genomförande av åtgärdsprogrammet 2027-2033. Kontoret erfar att ändrade bestämmelser om tillämpningen av miljökvalitetsnormer för vatten har ökat behovet av insatser i samband med planering och exploatering gällande kommunernas hantering och rening av dagvatten. Samtidigt förväntas kommunerna växla upp genomförandet av åtgärder för att nå god vattenstatus i enskilda vattenförekomster. Självfallet tillkommer många goda nyttor utöver att förbättra vattenkvaliteten, men kommunernas resurser är begränsade. Som stöd för lokala avvägningar anser kontoret att det vore värdefullt om vattenmyndigheten kunde utveckla den samhällsekonomiska analysen på distriktsnivå med avseende på kostnader och nyttor för relevanta typer av åtgärder.

Stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner kontorets utlåtande som svar på remissen.

SLUT